

فهرست

تست	درسنامه
	بخش اول تفکر و اندیشه ۷
۱۸	درس اول هدایت الهی ۹
۳۲	درس دوم تداوم هدایت ۲۵
۴۳	درس سوم آخرین پیامبر ۳۷
۵۶	درس چهارم معجزه جاویدان ۴۸
۷۰	درس پنجم مسئولیت‌های پیامبر (ص) ۶۱
۸۵	درس ششم پیشوای اسوه ۷۸
۱۰۲	درس هفتم امامت، تداوم رسالت ۹۱
۱۱۸	درس هشتم جان و جانشین پیامبر (ص) ۱۱۱
	درس نهم وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی
۱۲۹	مسلمانان، پس از رحلت رسول خدا (ص) ۱۲۳
۱۴۱	درس دهم احیای ارزش‌های راستین ۱۳۵
۱۵۳	درس یازدهم جهاد در راستای ولایت ظاهری ۱۴۶
۱۶۲	درس دوازدهم عصر غیبت امام زمان (عج) ۱۵۹
۱۸۰	درس سیزدهم در انتظار ظهور ۱۶۹
۱۹۵	درس چهاردهم مرجعیت و ولایت فقیه ۱۸۸
۲۱۰	درس پانزدهم رهبری و مردم ۲۰۱
	بخش دوم در مسیر ۲۱۵
۲۲۱	درس شانزدهم عزت نفس ۲۱۶
۲۳۳	درس هفدهم زمینه‌های پیوند ۲۲۷
۲۴۴	درس هجدهم پیوند مقدس ۲۳۹
۲۴۸	پاسخ‌نامه تشریحی ۲۴۸
۳۱۳	پاسخ‌نامه کلیدی ۳۱۳

هدایت الهی

درس اول

مقدمه درس

سلام **دوستان عزیز**، در این درس ابتدا با نیازهای برتر انسان آشنا می‌شویم و سپس به بررسی ویژگی‌های پاسخ به این نیازها می‌پردازیم. در آخر نحوه هدایت خداوند برای پاسخگویی به این نیازها را بیان می‌کنیم.

سؤال کلیدی چرا معانی مختلفی از سعادت و خوشبختی وجود دارد؟

همه ما، نیازهای کوچک و بزرگی داریم و خوشبختی و سعادت خویش را در برآورده شدن آن‌ها جست‌وجو می‌کنیم، رضایت از زندگی را وابسته به میزان تأمین این نیازها می‌دانیم و همواره به دنبال برنامه‌ای هستیم که بتواند ما را به بهترین شکل، در برآورده ساختن این نیازها یاری کند.

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند، سبب شده است که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم. این مکاتبها با ادعای رساندن بشر به سعادت، برنامه‌های گوناگونی را ارائه داده‌اند؛ اما ...

- آیا انسان می‌تواند با تکیه بر عقل، برنامه کاملی را برای سعادت خود ارائه دهد؟
- یک برنامه مناسب برای سعادت انسان باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟
- آیا برنامه‌ای که فقط سعادت دنیای انسان را دربرگیرد، کامل است؟
- آیا می‌توان به مکاتب مختلف اعتماد کرد و زندگی را براساس برنامه‌های آنان بنا نهاد؟

سؤال کلیدی انسان چند دسته نیاز دارد؟ چگونه می‌توان سعادت بشر را تضمین کرد؟

نیازهای برتر

انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و مسکن. خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه‌شدن از آن‌ها را نیز به انسان داده است. برای مثال، در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود پوشاک و مسکن تهیه می‌کند.

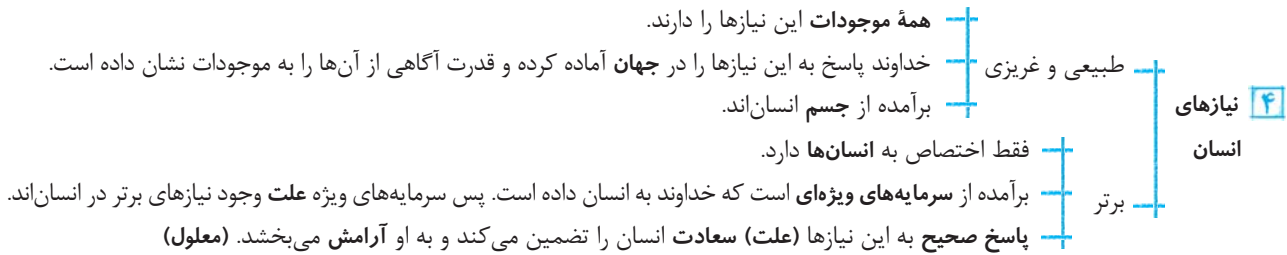
اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود؛ زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به او عطا کرده است. پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می‌کند. این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.

بهبودمان

- در درس دوم سال دهم با سرمایه‌های ویژه انسان آشنا شدیم که عبارت‌اند از: «عقل، قدرت اختیار، گرایش به نیکی‌ها و بیزاری از بدی‌ها، نفس لوامه (وجدان) و راهنمایان الهی». نیازهای برتر انسان برآمده از این سرمایه‌های الهی است.»
- در درس اول سال دهم خوانده بودیم آرامش‌یافتن نتیجه (معلول) انتخاب تقرب به خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی (علت) است و در این درس خواندیم آرامش‌یافتن نتیجه (معلول) پاسخ‌دادن به نیازهای برتر (علت) می‌باشد.

جمع‌بندی و نکات

- ۱ رضایت از زندگی در گرو تأمین نیازهاست.
- ۲ نیاز دائمی انسان به برنامه‌ای کامل (علت) سبب شده هر کدام از مکاتب بشری برنامه‌ای جداگانه برای رساندن انسان به سعادت ارائه کنند (معلول) که این برنامه‌ها، برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از سعادت را ارائه می‌کنند.
- ۳ انسان‌ها برای رسیدن به آرزوهایشان به دنبال برنامه‌ای جامع و کامل هستند.

سؤال کلیدی تحقق نیافتن نیاز «شناخت هدف زندگی» چه اثری دارد؟

برخی از نیازهای اساسی عبارت‌اند از:

۱- شناخت هدف زندگی: انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است و چنین کسی در حقیقت، «سرمایه وجودی خود» را از بین برده است. قرآن کریم می‌فرماید:

شوری، ۴۵

إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ ..... در حقیقت، زیانکاران کسانی‌اند که خودشان را دچار زیان کرده‌اند.

مفهوم آیه: از دست دادن سرمایه وجودی خود

پیام آیه

- ۱ این آیه مربوط به کسانی است که هدف زندگی‌شان را نشناخته‌اند.
- ۲ کسی که هدف زندگی را نشناسد و نداند «برای چه زندگی می‌کند؟»، زیانکار حقیقی است.
- ۳ زیانکاران حقیقی، سرمایه‌های وجودی خود را از دست داده‌اند.
- ۴ این آیه به نقش انسان در سرنوشت خویش اشاره دارد و می‌گوید زیانکاران، خودشان باعث زیانشان شده‌اند؛ پس می‌فهمیم که انسان با اختیار خودش راه ضلالت یا سعادت را برمی‌گزیند.

به همین خاطر، امام سجاد علیه السلام پیوسته این دعا را می‌خواند که: «خدا یا، ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

بهبود کنیم

آیه «إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ» و دعای امام سجاد علیه السلام: «خدا یا، ایام زندگانی مرا به چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.» هر دو به نیاز شناخت هدف زندگی اشاره دارند و با هم هم‌مفهوم‌اند.

سؤال کلیدی انسان با چه سؤالاتی درباره آینده‌اش روبه‌روست و چه کسی می‌تواند به این سؤالات پاسخ دهد؟

۲- درک آینده خویش: انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که: «آینده او چگونه است؟»، «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟»، «اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»، «زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟» و «خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟»

روزها فکر من این است و همه شب سختم
از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود
که چرا غافل از احوال دل خویشتنم
سه کجا می‌روم آخر نمایم وطنم

نکات ابیات

- ۱ این ابیات به طور کلی مربوط به نیاز انسان به درک آینده خویش است.
- ۲ عبارت «آمدنم بهر چه بود؟» در بیت دوم، به نیاز اساسی شناخت هدف زندگی اشاره دارد.
- ۳ عبارت «به کجا می‌روم آخر؟» در بیت دوم، به نیاز اساسی درک آینده خویش اشاره دارد.

بهتر بدانیم

- در کتاب دین و زندگی سال دهم آیاتی را درباره درک آینده خویش و زندگی پس از مرگ خوانده‌ایم که عبارت‌اند از:
- «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّا لَنَدَارُ الْآخِرَةَ لِهَيْبَةِ الْحَيَوَانِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ»: «زندگی اخروی، حیات حقیقی است.»
  - «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»: «ایمان به زندگی اخروی»
  - «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْزِيَكَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَ مَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا»: «حتمی بودن وقوع قیامت»
  - «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَ أَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ»: «ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی»
  - «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ»: «ضرورت معاد براساس عدل الهی»
  - «حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَ مِنْ وَرَائِهِمُ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ»: «عالم برزخ»

سؤال کلیدی چرا کشف راه درست زندگی یک نیاز اساسی است؟

۳- کشف راه درست زندگی؛ راه زندگی یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن جهت جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. بنابراین، در این فرصت تکرارنشده، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت برسد. بنابراین، یکی از سؤالات اساسی انسان این است که راه درست زندگی کدام است؟ و چگونه می‌توان به آن دست یافت؟

بهتر بدانیم

۱- در آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند که زندگی حقیقی می‌بخشد»، دعوت خدا و پیامبر همان دین الهی است که راه درست زندگی را به انسان‌ها نشان می‌دهد؛ پس این آیه پاسخ به نیاز «کشف راه درست زندگی» است.

تدبیر قرآن

در آیات سوره «عصر» تدبیر کنید و به سؤال‌های طرح‌شده پاسخ دهید.

وَ الْعَصْرُ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ (۳)
 سوگند به زمان (۱) که بی‌گمان انسان در زیانکاری است. (۲) مگر کسانی که ایمان آورده، کارهای شایسته کرده‌اند و همدیگر را به حق سفارش کرده‌اند و همدیگر را به صبر سفارش کرده‌اند. (۳)

۱- خداوند در این سوره به چه چیزی سوگند خورده است؟ چرا؟

پاسخ: به عصر سوگند خورده است. در تفاسیر، معنای عصر به مطلق «زمان» و دوران تاریخ بشر یا بخشی از زمان مانند عصر ظهور اسلام و قیام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله یا عصر قیام حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه اشاره شده است. ولی مناسب‌تر همان عصر به معنی زمان و تاریخ بشر است، چرا که سوگندهای قرآن همواره متناسب با مطلبی است که سوگند به خاطر آن یاد شده و مسلم است که خسران انسان‌ها در زندگی، نتیجه گذشتن زمان عمر آن‌هاست.

۲- چه خسارتی انسان را تهدید می‌کند؟

پاسخ: از دست رفتن سرمایه وجودی انسان که همان عمرش است. انسان چه بخواهد چه نخواهد ساعت‌ها و ایام و سال‌های عمر او به سرعت می‌گذرد، نیروهای مادی تحلیل می‌رود و توان و قدرت او کاسته می‌شود. از نظر جهان‌بینی اسلام، دنیا یک بازار تجارت است. همان‌گونه که در حدیثی از امام هادی علیه السلام می‌خوانیم: «دنیا بازاری است که جمعی در آن سود می‌برند و جمع دیگری زیان». همه در این بازار بزرگ زیان می‌کنند، مگر یک گروه که برنامه آن‌ها در آیه ۳ سوره عصر بیان شده است.

۳- چه کسانی دچار خسران نمی‌شوند؟

پاسخ: کسانی که ایمان بیاورند، عمل صالح انجام دهند، خودشان حق را رعایت می‌کنند و دیگران را به سوی حق دعوت کنند و همچنین خودشان صبور هستند و دیگران را نیز به صبر دعوت می‌کنند.

سوره عصر

وَ الْعَصْرِ * إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ ..... سوگند به زمان، بی‌گمان انسان در زیانکاری است.
 إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ..... مگر کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند.
 وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ..... و همدیگر را به حق و صبر سفارش کرده‌اند.

مفهوم آیات: ارزش زمان و عمر

پیام آیات

- ۱ خداوند در این سوره، به زمان سوگند خورده است که نشان از ارزش آن دارد. (انسان‌ها نیز به چیزهای بسیار باارزش قسم می‌خورند، پس قسم خوردن به چیزی نشان از ارزش بالای آن دارد).
- ۲ کسانی زیانکار (خاسر) نیستند (معلول) که: الف) ایمان دارند (علت)، ب) کارهای شایسته انجام می‌دهند (علت)، ج) همدیگر را به حق سفارش می‌کنند (علت) و د) همدیگر را به صبر سفارش می‌کنند. (علت)
- ۳ سفارش کردن دیگران به حق و صبر بیانگر وظیفه امر به معروف است که از واجبات الهی می‌باشد.
- ۴ خداوند در این سوره، ایمان را مقدم بر عمل صالح بیان کرده است.

«وَ الْعَصْرِ»

«إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»

«تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»

«آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»

بهتر بدانیم

سوره عصر بیانگر لزوم پاسخ به نیاز بنیادی «کشف راه درست زندگی» است و پاسخ‌ندادن به آن را برابر با از دست دادن سرمایه وجودی عمر و خسران می‌داند.

سؤال کلیدی چه چیزی نشان‌دهنده بیداری و هوشیاری انسان است؟

سؤال‌هایی از قبیل چستی «هدف انسان»، «آینده او» و «راه درست زندگی»، دغدغه انسان‌های جست‌وجوگری است که برای خود و فرصت زندگی‌ای که در اختیارشان قرار گرفته، ارزش قائل‌اند و نمی‌خواهند این موهبت یگانه و تکرارناپذیر را هدر دهند. این یک دغدغه و دل‌مشغولی مقدس است، زیرا نشان‌دهنده بیداری و هوشیاری انسان و توجه وی به ارزش زندگی و آگاهی از زیانی است که یک زندگی بی‌هدف را تهدید می‌کند.

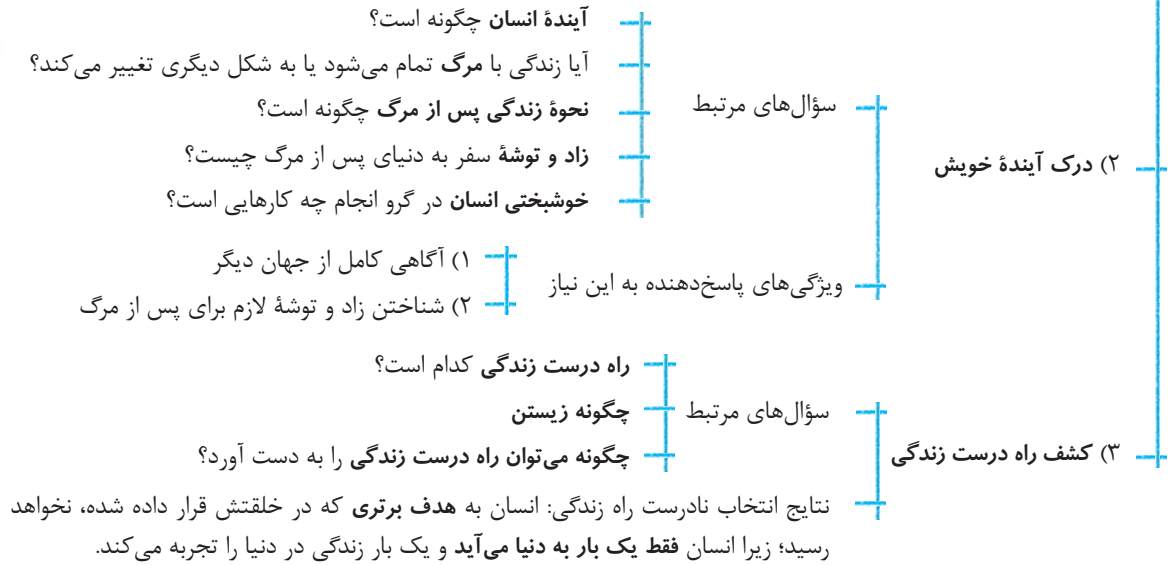
بهتر بدانیم

- اسامی دیگر نیازهای اساسی:
- ۱- نیازهای بنیادین ۲- نیازهای متعالی ۳- نیازهای برتر ۴- نیازهای مقدس ۵- اصیل‌ترین نیازهای انسان
- دقت کنید هر سه نیاز «شناخت هدف زندگی»، «درک آینده خویش» و «کشف راه درست زندگی» دغدغه انسان‌های فکور و خردمند است، اما دغدغه اصلی آن‌ها «کشف راه درست زندگی» است.

جمع‌بندی و نکات

<p>سؤال‌های مرتبط</p> <p>انسان برای چه زندگی می‌کند؟</p> <p>کدام هدف است که انسان می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن کند؟</p> <p>نتایج عدم شناخت یا خطا در شناخت این نیاز (علت): انسان عمر خود را که مهم‌ترین سرمایه وجودی اوست، از دست می‌دهد (معلول).</p> <p>امام سجاد <small>علیه السلام</small> در دعای خود می‌فرمایند: «خدایا، ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»</p>	<p>۱) شناخت هدف زندگی</p>	<p>نیازهای برتر</p>
--	---------------------------	---------------------

- الف) انسان‌هایی جست‌وجوگرند.
- ب) برای خود و زندگی‌شان ارزش قائل‌اند.
- ج) نمی‌خواهند عمرشان را هدر بدهند.
- د) دارای دغدغه و دل‌مشغولی مقدس‌اند.
- ه) بیدار و هوشیارند.
- و) از ارزش زندگی آگاه‌اند.
- ز) از زبانی که در صورت عدم پاسخ به نیازهای برتر دریافت می‌کنند، آگاه هستند.

۲

ویژگی‌های انسان‌هایی که به دنبال پاسخ به نیازهای برتر و بنیادین‌اند:

غفلت و بی‌توجهی به این سؤال‌ها، آثار و عواقب زاینباری دارد که روزی گریبان انسان را خواهد گرفت، روزی که دیگر کاری از او ساخته نیست و زمان جبران سپری شده است.

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش کی روی، ره‌ز که پرسی، چه کنی، چون باشی؟

پیام بیت این بیت حال و احوال انسان غافل را بیان می‌کند که نسبت به نیازها و سؤال‌های بنیادین و برتر بی‌توجه است.

سؤال کلیدی ویژگی‌های پاسخ راهگشا به نیازهای اساسی چیست و چرا وجود این ویژگی‌ها ضروری است؟

مکاتب فکری مختلف از ابتدای تاریخ تاکنون، به این سؤال‌ها پاسخ‌هایی داده‌اند و امروزه نیز بیش از گذشته بازار این پاسخ‌ها داغ است، به همین جهت هم، سرگردانی انسان امروز از گذشته بیشتر شده است.

پاسخ سؤال‌های اساسی باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؛ زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون هستند.

ب) همه‌جانبه باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

سؤال کلیدی چه کسی می‌تواند انسان را در پاسخگویی به نیازهای اساسی راهنمایی کند؟

با توجه به این دو ویژگی کسی می‌تواند پاسخ صحیح این سؤال‌ها را بدهد که:

(۱) آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

(۲) هم‌چنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

فعالیت کلاسی

با توجه به توضیحات، بررسی کنید که: الف) آیا عقل انسان به تنهایی می‌تواند به این سؤال‌های اساسی پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟
ب) آیا انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟

پاسخ: الف) کسی می‌تواند انسان را در جهت پاسخگویی درست به نیازهای اساسی رهنمون شود که آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او، چگونگی زندگی در جهان آخرت و ارتباط آخرت با دنیا داشته باشد. اما با توجه به این که دستگاه تفکر و اندیشه انسان دارای محدودیت است و نیز از طریق علوم بشری نمی‌تواند اطلاعات مذکور را به طور کامل و دقیق بگیرد، پس نمی‌تواند به نیازهای برتر پاسخ کامل و جامع دهد.

هر انسانی از همان ابتدای جوانی نیازمند برنامه کامل زندگی و پاسخ به نیازهای اساسی است. اگر انسانی بخواهد خودش به جست‌وجوی پاسخ برخیزد، سال‌های متمادی از عمر خود را باید صرف تحقیق و مطالعه کند و باز هم به پاسخ کامل نرسد. حتی اگر هم برسد، بخش عمده عمر خود را از دست داده است و تازه باید حرکت را آغاز کند؛ یعنی بیشتر عمر خود را تلف کرده است. اما اگر خداوند این برنامه را از ابتدا برای انسان آماده کرده باشد، هر انسانی می‌تواند از همان آغاز چنین نکند و خودش دست به جست‌وجو بزند، آخرش خواهد گفت:

جوانی صرف ره کردم که بایم زندگانی را نجستم زندگانی را و گم کردم جوانی را

ب) از آن‌جا که طراحی مسیر سعادت انسان بستگی به پاسخ کامل و جامع به سؤالات و نیازهای بنیادین دارد و انسان نمی‌تواند به تنهایی به آن‌ها پاسخ دهد، او نمی‌تواند به تنهایی مسیر سعادت خویش را طراحی نماید.

جمع‌بندی و نکات

۱) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن؛ زیرا الف) پاسخ‌های احتمالی و مشکوک زیاد است و ب) عمر محدود آدمی نمی‌تواند همه پاسخ‌ها را تجربه کند تا به راه درست برسد. ویژگی‌های پاسخ به نیازهای برتر

۲) همه‌جانبه بودن (پاسخگویی همه نیازهای انسان باشد)؛ زیرا ابعاد روحی و جسمی و فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کاملی با هم دارند و نمی‌توان برای هر کدام برنامه‌ای جداگانه ریخت.

۲) ویژگی‌های کسی که می‌تواند به نیازهای برتر انسان پاسخ دهد: ۱) آگاهی کامل از ۱) خلقت انسان و جایگاه او در نظام هستی ۲) ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی ۲) آگاهی از سرنوشت و عاقبت انسان پس از مرگ

سؤال کلیدی: منظور از هدایت عام چیست و نشأت گرفته از کدام صفت الهی می‌باشد؟

شیوه هدایت خداوند

حقیقت این است که انسان به تنهایی قادر به پاسخگویی به نیازهای برتر خود نیست؛ اکنون این سؤال مطرح می‌شود که آیا خداوندی که در دستگاه عظیم خلقت به نیازهای طبیعی و غریزی انسان پاسخ داده، انسان را در وادی نیازهای برتر و متعالی سرگردان رها کرده است؟ یا او را در این زمینه نیز راهنمایی و هدایت نموده است؟
خداوند جهان، آفریدگاری حکیم است؛ نه تنها انسان، بلکه هیچ مخلوقی را بدون هدایت رها نکرده است. او هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می‌فرماید. پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.

طه، ۵۰

... قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى ..... گفت: پروردگار ما همان کسی است که بخشیده
كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ..... آفرینش هر چیزی را به او
ثُمَّ هَدَى ..... سپس [او را] هدایت کرده است.

کلیدواژه: كُلَّ شَيْءٍ - هَدَى

مفهوم آیه: خداوند، همه موجودات را هدایت کرده است. (هدایت عام، هدایت عمومی)

پیام آیه

- ۱) خدای حکیم هر موجودی را برای رسیدن به هدفی آفریده است.
- ۲) خداوند، موجودات را برای رسیدن به هدف خلقتشان، هدایت می‌کند.
- ۳) هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.
- ۴) خداوند به همه موجودات هر آن‌چه را که برای رسیدن به هدف خود نیاز داشته‌اند، اعطا کرده است.

■ آیات شریفه «و ما خلقنا السماوات و الأرض و ما بینهما لالعین» * ما خلقناهما آلا بالحق که در درس اول کتاب سال دهم خواندید، اشاره به هدفمندی همه موجودات دارد و با آیه «ربنا اذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی» هم مفهوم است. دقت کنید آیه «و ما خلقنا السماوات ...» فقط اشاره به هدفمندی موجودات می کند و بیانگر هدایت عام نیست، اما آیه «ربنا اذی ...» اشاره به هدفمندی همه موجودات و هدایت آنها دارد.

■ در درس چهارم کتاب درسی سال دهم خواندید: «حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است و به نتایج صحیح و درست منتهی می شود، بنابراین خدایی که حکیم است، کار عبث و بیهوده نمی کند؛ زیرا کار عبث و بیهوده از جهل و نادانی سرچشمه می گیرد.» در آن جا حکمت الهی به عنوان یکی از دلایل ضرورت معاد بیان شد و در این درس حکمت الهی دلیل هدفمندی و هدایت همه موجودات به سوی هدف خویش بیان شده است.

سؤال کلیدی چرا شیوه هدایت انسان نسبت به سایر مخلوقات متفاوت است؟

خداوند همه مخلوقات را هدایت می کند، اما شیوه هدایت مخلوقات با یکدیگر متفاوت است. خداوند هر دسته از مخلوقات را، متناسب با ویژگی هایی که در وجودشان قرار داده، هدایت می کند. انسان نیز که سرمایه های ویژه خود را دارد، شیوه هدایت مخصوص خود را داراست.

سؤال کلیدی انسان چگونه از قدرت تعقل و اختیار خود استفاده می کند؟

یکی از این سرمایه ها، توانایی تعقل و تفکر و سرمایه دیگر قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ انسان، ابتدا درباره هر کاری تفکر می کند. اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می رساند، آن را انتخاب می کند و انجام می دهد.

جمع بندی و نکات

۱. معنی حکمت خداوند: خدا هر مخلوقی را برای هدف معینی خلق می کند و او را برای رسیدن به آن هدف هدایت و راهنمایی می کند.
۲. خداوند حکیم است (علت)، پس هر کدام از موجودات را با هدفی خاص آفریده و به سوی آن هدف هدایتشان کرده است (معلول). پس هدایت یک اصل عام (عمومی) و همگانی در نظام خلقت است.
۳. به این دلیل که موجودات سرمایه های متفاوتی دارند (علت)، شیوه هدایتشان نیز با هم متفاوت است. (معلول)
۴. انسان به دلیل بهره مندی از سرمایه های ویژه اش (علت)، شیوه هدایت متفاوتی نسبت به سایر مخلوقات دارد. (معلول)
۵. معنی اختیاری بودن فعالیت های انسان: انسان درباره هر کاری که می خواهد انجام دهد، ابتدا (۱) با استفاده از سرمایه عقلش تفکر می کند. اگر تشخیص دهد آن کار مفید است و او را به هدفی که دارد می رساند، (۲) با استفاده از سرمایه قدرت اختیار خود، آن را انتخاب می کند و انجام می دهد.
۶. شرط انجام یک کار توسط انسان، تشخیص مفید بودن آن کار و رساندن او به هدف مورد نظرش است.

سؤال کلیدی هدایت ویژه انسان چگونه انجام می شود؟

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی می گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق پیامبران می فرستد؛ این برنامه که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، توسط رسولان به مردم ابلاغ می شود تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی ها و امتیازات آن با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می یابد و پیش می رود.

امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم فرمودند:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل تر است، رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

نکات سخن امام کاظم علیه السلام به هشام:

معلول	علت
ارسال پیامبران	تعقل و تفکر در پیام الهی
بہتر پذیرفتن پیام الهی	برخورداری از معرفت برتر
داناتربودن نسبت به فرمان الهی	برتری در تعقل و تفکر
بالاتربودن رتبه در دنیا و آخرت	کامل تر بودن عقل

بہتر بدانیم

- دقت کنید طبق سخن امام کاظم علیه السلام تنها هدف ارسال رسولان، تفکر در پیام الهی است.
- دقت کنید گاهی در سؤالات، کلمات زیر به جای اصل کلمه حدیث استفاده می‌شود:
(۱) برتر = افضل، (۲) داناتر = أعلم، (۳) کامل تر = أكمل، (۴) بالاتربودن رتبه = علُو درجه

سؤال کلیدی قرآن چه کسانی را «ناسپاس» نامیده است؟

بنابراین با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت. البته انسان به علت دارابودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان‌که گفته شد، چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت و در آن جا زبان خود را مشاهده خواهد کرد.

جمع‌بندی نکات

۱ نحوه هدایت انسان:

- الف) خداوند برنامه هدایت انسان را که شامل پاسخ به نیازهای برتر و بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد.
ب) انسان با استفاده از سرمایه عقل خود در این برنامه تفکر می‌کند و به ویژگی‌ها و امتیازات آن پی می‌برد.
ج) انسان با اختیار خود برنامه الهی را انتخاب می‌کند و آن را در زندگی به کار می‌گیرد و به هدف خلقتش می‌رسد.

۲ وسیله تفکر در پیام خداوند، عقل است.

کسب معرفت نسبت به آن (معلول)

تشخیص بایدها و نبایدها در زندگی (معلول)

یافتن راه درست زندگی که یکی از نیازهای برتر انسان است. (معلول)

۳ ثمرات تفکر در پیام الهی (علت):

تکمیل کنید

اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می‌تواند بگوید: .....
پاسخ: از آن جایی که تو (خداوند) ما را رها کردی و برای ما راهنمایی نفرستادی که به سؤالاتمان پاسخ دهد، به این خاطر گمراه شدیم، اگر یک پیامبر می‌فرستادی، از او اطاعت می‌کردیم.
خداوند با فرستادن پیامبران راه اعتراض بندگان را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.
خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیا فرموده است:

نساء، ۱۶۵

«رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّسُلِ»:

«رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.»

مفهوم آیه: اتمام حجت بر مردم با ارسال انبیا

پیام آیه

۱ پیامبران، مردم را به بهشت و نعمت‌های آن بشارت می‌دهند و از جهنم و عذاب آن انداز (هشدار) می‌دهند.

«مبشّرین و منذرین»

«رسلاً» «للتاس»

 «لئلا يكون للتاس على الله
حجة بعد الرسل»

۲ این آیه بیانگر هدایت ویژه انسان (هدایت تشریحی) با ارسال انبیا است.

۳ خداوند با ارسال پیامبران و نشان دادن راه سعادت به مردم، راه بهانه‌گیری را برای مردم بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است؛ پس مسدود ماندن راه بهانه‌گیری انسان‌ها نتیجه (معلول) ارسال پیامبران (علت) است.

بهبودانیم

- پیرامون آیه «رسلاً مبشّرین و منذرین لئلا يكون للتاس على الله حجة بعد الرسل» بهتر است نکات زیر را بدانید:
- این آیه بیانگر پاسخ به نیاز «کشف راه درست زندگی» از نیازهای بنیادین انسان است.
  - این آیه بیانگر سرمایه «راهنمایان الهی» از عوامل رشد انسان است.
  - مردم در قیامت، در برابر خداوند به خاطر اعمال بدشان عذر و بهانه می‌آورند؛ پس ظرف تحقق این آیه قیامت است.
  - در درس هشتم کتاب سال دهم خواندیم در قیامت وقتی جهنمیان رو به سوی فرشتگان می‌آورند تا برای آن‌ها از خداوند تخفیف بگیرند، فرشتگان به جهنمیان می‌گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟» این سخن فرشتگان بیانگر این مفهوم است که خداوند در دنیا با ارسال پیامبران، حجت را بر مردم تمام کرده است؛ پس این سخن فرشتگان و این آیه با هم ارتباط مفهومی دارند و بیانگر اتمام حجت بر مردم‌اند.

اندیشه و تحقیق

۱- آیا انسان می‌تواند پاسخ‌دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و براساس ضرب‌المثل «هر چه پیش آید، خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟

پاسخ: این پرسش نیز به طرح یکی دیگر از آسیب‌ها می‌پردازد. برخی از افراد وقتی با سؤال‌های بنیادین مواجه می‌شوند، برای آسوده‌کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌ها نمی‌کنیم. زندگی به هر صورت پیش می‌رود، برای ما تفاوتی ندارد. اما این‌ها نمی‌دانند که روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام‌دادن کاری نیستند. بنابراین انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد. چون پاسخگویی مناسب به نیازهای برتر (بنیادین) سعادت و خوشبختی او را به دنبال دارد و بی‌توجهی به آن‌ها، شقاوت و بدبختی ابدی را نصیب انسان خواهد کرد.

۲- آیا می‌توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟

پاسخ: راه کمال و رشد هر نوع از موجودات راه معین و خاصی است. به طور مثال، دانه گندم و نوزاد گوسفند، راه معینی را باید بپیمایند تا به کمال برسند. نوزاد گوسفند نمی‌تواند بگوید من بنا بر نظر و سلیقه خودم شیر نمی‌خورم، زیرا اگر شیر نخورد، رشد نمی‌کند و می‌میرد. در حقیقت رشد و نمو بدن انسان و هر موجود دیگری مکانیسم و قانون خاص خود را دارد و اگر کسی نخواست از این قانون‌مندی پیروی کند، باید تبعات آن مانند رنج و بیماری را بپذیرد. بُعد معنوی انسان نیز همین‌گونه است. رشد آن از راه معین و قانون‌مندی خاصی تبعیت می‌کند و به راه و قانون دیگری جواب نمی‌دهد. به میزانی که از این قانون دور شویم، درد و رنج و تبعات منفی آن را باید بپذیریم. این در حالی است که عمر انسان کوتاه است و این عمر فقط یک بار در اختیار او گذاشته می‌شود و اگر آن را صرف اندیشه‌های شخصی کند و راه تجربه و آزمون را در پیش گیرد، عمر بیهوده تلف خواهد شد و در پایان، چیزی جز حسرت و پشیمانی در پی نخواهد داشت.

۳- قرآن کریم خطاب به پیامبر ﷺ می‌فرماید: «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم. پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آن‌ها نیستی.» این آیه به کدام یک از مفاهیم درسی اشاره دارد؟ (آیه ۳۱ سوره زمر)

پاسخ: این آیه به این مسئله می‌پردازد که خداوند برنامه هدایت انسان را توسط پیامبران ارسال می‌کند تا انسان با تفکر در این برنامه و با اختیار خود، آن را انتخاب کند و این نکته را بیان می‌دارد که انسانی که برنامه‌ای غیر از برنامه خدا برگزیند، ضرر می‌کند.

طبق آیه ۳ سوره انسان (سال دهم درس ۲)، خداوند انسان‌ها را هدایت می‌کند. این با خود اوست که راه را برگزیند و شکرگزار باشد یا خیر.

زمر، ۴۱

همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم. پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آن‌ها نیستی.

پیام‌آیه

- مخاطب آیه، پیامبر ﷺ است.
- خداوند قرآن را بر پیامبر ﷺ نازل کرده تا وسیله هدایت مردم باشد.
- انسان‌ها باید با استفاده از قدرت اختیار خود، برنامه‌ای را که قرآن برای سعادت آن‌ها بیان کرده است، انتخاب کنند.

- ۴ قدرت اختیار یکی از سرمایه‌های الهی است، اما برخی، از آن به نادرستی استفاده می‌کنند و گمراه می‌شوند.
- ۵ به این دلیل که مردم در پیروی از قرآن و پیامبر اختیار دارند، پس هر کس مسئول اعمال خودش است.
- ۶ سودبردن، نتیجه (معلول) انتخاب مسیر هدایت (علت) و زیان کردن، نتیجه (معلول) انتخاب مسیر گمراهی (علت) است.
- ۷ به این دلیل که مردم در انتخاب راه هدایت یا ضلالت اختیار دارند و خداوند با ارسال قرآن راه هدایت را به همگان نشان داده است (علت)، رسالت پیامبر ﷺ در حد تبلیغ است و ایشان وکیل و مدافع مردم برای هدایتشان نیست. (معلول)

بهبود داریم

- عبارتهای «اَما شاکراً و اَما کفوراً: یا سپاس‌گزار خواهد بود یا ناسپاس» و «هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است.» بیانگر قدرت اختیار انسان بوده و هم‌مفهوم‌اند.
- آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم...» اشاره به سرمایه «راهنمایان الهی»، از عوامل رشد انسان دارد.

۴- شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خردمند هنرپیشه را   عمر دو بایست در این روزگار
تابه یکی تجربه آموختن   بادگری تجربه بردن به کار

پاسخ: کشف راه درست زندگی، چرا که شاعر معتقد است انسان باید دو عمر داشته باشد، در عمر اول راه‌های مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و در عمر دوم به کار بندد. اما حال که این امکان وجود ندارد، پس باید با انتخاب برنامه درست از منبعی مطمئن به گونه‌ای زندگی کند که در پایان عمر آرزو نکند که کاش عمری دوباره می‌داشت تا از نو انتخاب مسیر می‌کرد و خطاهایش را جبران می‌نمود.

راهنمایی

برای پاسخگویی به سؤالات این درس، لازم است:

- ۱ انواع نیازهای آدمی را بشناسید.
- ۲ کلیدواژه‌های مربوط به هر یک از نیازهای برتر را بدانید تا بتوانید آن‌ها را از هم تفکیک کنید.
- ۳ مفاهیم آیات درس را به خوبی بدانید.
- ۴ روابط علت و معلولی در سخن امام کاظم (ع) را به خوبی یاد بگیرید.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱- خداوند پاسخ به کدام نیازها را در جهان خلقت آماده کرده است و پاسخ به کدام یک از نیازها سعادت انسان را تضمین می‌کند؟

(فارج از کشور ۹۸)

- ۱) طبیعی - برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای که خداوند به انسان عطا کرده است.
- ۲) بنیادین - برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای که خداوند به انسان عطا کرده است.
- ۳) طبیعی - نیازهای دنیوی و اخروی که خداوند به انسان عطا کرده است.
- ۴) بنیادین - نیازهای دنیوی و اخروی که خداوند به انسان عطا کرده است.

۲- با توجه به فرمایش حضرت موسی بن جعفر (ع) معرفت برتر چه ثمره‌ای خواهد داشت و توانایی حرکت به سوی هدف درست، نتیجه وجود کدام سرمایه در انسان است؟

(فارج از کشور انسانی ۹۸)

- ۱) کشف راه درست زندگی - اختیار و انتخاب
- ۲) پذیرش بهتر پیام الهی - فطرت پاک الهی
- ۳) کشف راه درست زندگی - فطرت پاک الهی
- ۴) پذیرش بهتر پیام الهی - اختیار و انتخاب

(تهری ۹۸)

۳- دغدغه اصلی انسان‌های فکور و خردمند چیست و کدام آیه شریفه پاسخگوی آن می‌باشد؟

- ۱) شناخت هدف زندگی - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»
- ۲) کشف راه درست زندگی - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»
- ۳) شناخت هدف زندگی - «لِيَمْكُنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»
- ۴) کشف راه درست زندگی - «لِيَمْكُنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»

(انسانی ۹۸)

۴- ابیات زیر بیانگر کدام نیاز برتر انسان می‌باشد و با پیام کدام آیه شریفه، مرتبط است؟

- «مرد خردمند هنرپیشه را عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه‌آموختن با دگری تجربه بردن به کار»
- (۱) کشف راه درست زندگی - «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ...»
(۲) درک آینده خویش - «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ...»
(۳) کشف راه درست زندگی - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ...»
(۴) درک آینده خویش - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ...»

۵- پاسخ به سؤال‌های اساسی انسان چگونه مقدر است و با توجه به سخن حکیمانه امام کاظم (ع) چه کسی رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است؟

(هنر ۹۸)

- (۱) در کنار هم قرارگرفتن عقل و وحی - ایمانش بیشتر باشد.
(۲) در کنار هم قرارگرفتن عقل و وحی - عقلش کامل‌تر باشد.
(۳) با معرفت و آگاهی کامل از سرمایه‌های الهی - ایمانش بیشتر باشد.
(۴) با معرفت و آگاهی کامل از سرمایه‌های الهی - عقلش کامل‌تر باشد.

(زبان ۹۸)

۶- با توجه به آیات قرآن، چه کسانی دچار خسارت و زیان نمی‌شوند؟

- (۱) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
(۲) «الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا أَزْلَمُوا مِنْ قَبْلِكَ»
(۳) «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ»
(۴) «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ زَاكِعُونَ»

(ریاضی ۹۵)

۷- اشکال مهم پاسخ‌های احتمالی به نیازهای انسان، چیست؟

- (۱) قدرت انتخاب انسان در آن نادیده گرفته شده است.
(۲) نیازمند تجربه و آزمون است تا کارآیی آن مشخص شود.
(۳) نیازمند تعقل و ادراک است تا درست‌بودن آن مشخص شود.
(۴) بررسی همه‌جانبه نیازهای انسان در آن نادیده گرفته شده است.

(تجربی ۹۵)

۸- دغدغه و دل‌مشغولی‌های مقدس انسان به ترتیب معلول و نشانه چیست؟

- (۱) نیازهای برتر - درک هدف زندگی
(۲) درک آینده خویش - درک هدف زندگی
(۳) نیازهای برتر - بیداری و هوشیاری
(۴) درک آینده خویش - بیداری و هوشیاری

(فارغ از کشور ۹۴ با تغییر)

۹- دغدغه و درد متعالی که آرام و قرار را از انسان می‌گیرد و تا یافتن پاسخ، وی را رها نمی‌کند، نشانه چیست؟

- (۱) بیداری و هوشیاری انسان
(۲) خسران اخروی و عدم تنظیم زندگی فردی در دنیا
(۳) محدودبودن عمر آدمی و ناکافی‌بودن آن برای تجربه
(۴) ارتباط کامل ابعاد جسمی و روحی و دنیوی و اخروی انسان

۱۰- به بیان امام کاظم (ع)، انحصار ارسال رسولان علیهم صلوات الله اجمعین به سوی بندگان از جانب خدای متعال، تحقق ..... است و داناتر بودن آنان به فرمان الهی ..... است.

(زبان ۹۳)

- (۱) تعقل - معلول برتری معرفت (۲) ایمان - معلول برتری معرفت (۳) تعقل - علت استواری ایمان (۴) ایمان - علت استواری ایمان

(ریاضی ۹۲)

۱۱- از آن‌جا «هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است» که .....

- (۱) تمام موجودات، جبراً راه دستیابی به هدایت را دنبال می‌کنند
(۲) در کنار هر نیاز، راه پاسخگویی به آن نیاز قرار دارد و هیچ نیازی بدون پاسخ نخواهد بود
(۳) سراسر هستی، نمودی از قدرت غیرمحدود خداوند است و تمام پدیده‌ها آیات تکوینی آفریدگارند
(۴) آفریدگار جهان، حکیم است و هر موجودی را برای هدفی معین می‌آفریند و برای وصول به هدف، هدایت می‌فرماید

(زبان ۹۲)

۱۲- احساسات شخصی و سلیقه‌ای به این دلیل پاسخگوی نیازهای برتر انسان نیست که .....

- (۱) احساسات و سلیقه، متغیر و متبدل‌اند
(۲) هر نیازی راه پاسخگویی خاص خود را می‌طلبد
(۳) آن‌گونه از نیازها، فراتر از احساسات و سلیقه‌اند
(۴) نیازهای برتر، همراه با دل‌مشغولی و دغدغه هستند

(فارغ از کشور ۹۲ با تغییر)

۱۳- از دقت در پیام کدام آیه، «مسدودبودن راه بهانه‌گیری انسان‌های دورافتاده از راه هدایت» مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكِرًا وَإِنَّمَا كَفُورًا»
(۲) «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ»
(۳) «خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَ بَعَثْنَا فِيكُمْ خُلَفَاءَ أَنْفُسِكُمْ لئَلَّا تَقُولُوا إِنَّمَا أَهْلَكَ اللَّهُ بِالْإِنْسَانِ إِذْ عَلَّمَهُ حِسَابًا»
(۴) «أَفحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَ أَنَّكُمْ لِنَا لَا تَرْجِعُونَ»

۱۴- اگر گفته شود: «نیازهای برتر سبب دل‌مشغولی و دغدغه انسان است.» این عبارت، بدان معنی است که ..... (زبان ۹۱ با تغییر)

- (۱) انسان، هرگز خالی از دغدغه و اضطراب و دل‌مشغولی نیست
(۲) انسان، محصور در نیازهای روزمره و زندگی طبیعی نیست
(۳) نیازهای زندگی و روزمره انسان، متغیر و متفاوت است
(۴) انسان، به دلیل انسان‌بودنش، نمی‌تواند به محدودها خرسند باشد

۱۵- کدام نیاز از نیازهای انسان است که خود را در سؤال «چگونه زیستن» نشان می‌دهد؟ «جامعیت و قابلیت کسب اعتماد» از ویژگی‌های ..... انسان است. (فارج از کشور ۹۱ با تغییر)

- (۱) کشف راه درست زندگی - سؤال‌های مطرح‌شده از سوی
(۲) درک آینده خویش - سؤال‌های مطرح‌شده از سوی
(۳) کشف راه درست زندگی - پاسخ‌های داده‌شده به پرسش‌های ناگزیر
(۴) درک آینده خویش - پاسخ‌های داده‌شده به پرسش‌های ناگزیر

۱۶- خداوند هر مخلوقی را برای هدفی ..... آفریده است، پس هدایت یک اصل ..... در نظام خلقت است که آیه شریفه ..... مؤید آن است.

- (۱) حکیمانه - عام و همگانی - «قال ربنا الذی اعطى کل شیء خلقه ثم هدی»
(۲) حکیمانه - خاص و هماهنگ - «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول إذا دعاکم لما یحییکم»
(۳) آگاهانه - عام و همگانی - «قال ربنا الذی اعطى کل شیء خلقه ثم هدی»
(۴) آگاهانه - خاص و هماهنگ - «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول إذا دعاکم لما یحییکم»

۱۷- از دقت در آیه شریفه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، ...»، کدام مفهوم مستفاد نمی‌گردد؟ (فارج از کشور ۹۰ با تغییر)

- (۱) هر کس با استفاده از عقل و اختیار خود، پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.
(۲) چون خداوند ابزار تفکر و تعقل به انسان داده، هدایت وی را با فرستادن کتاب انجام داده است.
(۳) انسان مختار، مسئول هدایت و ضلالت خود است و خداوند با ارسال پیامبر ﷺ او را وکیل هدایت مردم قرار داده است.
(۴) چون هر کس مسئول هدایت و ضلالت خود است، خداوند به پیامبر ﷺ می‌فرماید که رسالت تو در حد تبلیغ است.

۱۸- حکیمانه‌بودن خلقت و حکیم‌بودن خالق که هیچ موجودی را بیهوده و عبث خلق نمی‌کند، در خصوص انسان، از دقت در کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟ (ریاضی ۸۹ با تغییر)

- (۱) «قال ربنا الذی اعطى کل شیء خلقه ثم هدی»
(۲) «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول إذا دعاکم لما یحییکم»
(۳) «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، ...»
(۴) «خلق نکردیم آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آن دو است را جز به حق؛ خلق نکردیم آن دو را بازیچه.»

۱۹- با تدبیر در آیه شریفه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، ...»، کدام پیام مفهوم نمی‌گردد؟ (هنر ۸۹ با تغییر)

- (۱) هر کس با استفاده از عقل و اختیار خود، پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.
(۲) چون هر کس مسئول هدایت یا ضلالت خود است، خداوند به پیامبر فرمود که رسالت تو در حد تبلیغ است.
(۳) خداوند با ارسال پیامبران و نشان‌دادن راه سعادت، حجت را بر مردم تمام می‌کند، او وکیل و هادی آن‌ها است.
(۴) چون خداوند ابزار تفکر و تعقل به انسان داده، هدایت وی را با فرستادن کتاب انجام داده است.

۲۰- مفهوم مسدودماندن راه بیهانه‌گیری انسان، از دقت در کدام آیه دریافت می‌شود؟ (فارج از کشور ۸۹ با تغییر)

- (۱) «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً»
(۲) «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم»
(۳) «رسلاً مبشّرین و منذرین لئلا یكون للتاس علی الله حجة بعد الرسل» (۴) «افحسبتم انما خلقناکم عبثاً و انکم الینا لا ترجعون»

۲۱- با توجه به آیه شریفه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، ...»، پیامبر گرامی اسلام ﷺ از آن جهت وکیل و مدافع مردم نیست که ..... (تهربری ۸۸)

- (۱) انسان‌ها در انتخاب راه حق یا باطل، مختارند
(۲) گرایش فطری انسان‌ها، تعیین‌کننده راه آنان است
(۳) انسان‌ها به حکم فطرت، خدانشناس، خداجو و خداپرستانند
(۴) نظام هستی، یک نظام «مقدر» است و قانون خاص خود را دارد

۲۲- مطابق معارف قرآنی، خدای متعال، رسولان و پیام‌آوران خویش را همراه با «تبشیر و انداز» به عنوان مبشر و منذر ارسال فرمود تا ..... (هنر ۸۸)

- (۱) هدف‌داری خلقت و حکیمانه‌بودن آفرینش، تبیین گردد
(۲) استعداد‌های مردم شکوفا و چراغ فطرت، نورانی گردد
(۳) حجت بر مردم تمام شود و عزت و حکمت خداوند، به اثبات رسد
(۴) گرد و غبار فروافتاده بر عقول و فطرت‌های پاک، زدوده شود

۲۳- نیاز ..... ارتباط دقیقی با سایر نیازهای برتر دارد و وجود پاسخ‌های ناهمگون به اصل‌ترین نیاز بشر، نشانه ..... است.

- (۱) کشف راه درست زندگی - آزادی و اختیار انسان در انتخاب راه و حرکت در راستای آن
(۲) کشف راه درست زندگی - ناتوانی انسان در به دست آوردن پاسخ درست و کامل به نیازها
(۳) شناخت هدف زندگی - ناتوانی انسان در به دست آوردن پاسخ درست و کامل به نیازها
(۴) شناخت هدف زندگی - آزادی و اختیار انسان در انتخاب راه و حرکت در راستای آن

(فارج از کشور ۸۸ با تغییر)

۲۴- مفهوم آیه شریفه «رسلاً مبشّرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرّسل» این است که .....

(۱) عزّت و حکمت خداوندی، پاسخگوی نیاز انسان به نبوت است

(۲) عزّت و حکمت خالق، اتمام حجت بر انسان را با ارسال رسولان، رقم می‌زند

(۳) نبوت، برطرف‌کننده نقص مطلق دانش بشری در راه‌یابی او به هدف زندگی است

(۴) پیامبران با بشارت و هشدار، چراغ هدایت الهی را در راه انسان، پرفروغ قرار می‌دهند

(فارج از کشور ۸۸)

۲۵- کدام نیازها مسبب دل‌مشغولی و دغدغه‌های انسان است و آن دغدغه، نشانه چیست؟

(۱) روزمره - غفلت (۲) روزمره - بیداری (۳) متعالی - غفلت (۴) متعالی - هوشیاری

۲۶- با توجه به آیه شریفه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، ...»، وکیل و مدافع نبودن پیامبر ﷺ، و ..... می‌باشد.

(تهری ۸۷)

(۱) معلول حکیمانانه بودن انزال کتاب و وحی الهی - مختاربودن انسان (۲) معلول حکیمانانه بودن انزال کتاب و وحی الهی - اتمام حجت بر انسان

(۳) نتیجه مسئول بودن انسان در انتخاب هدایت و ضلالت - مختاربودن انسان (۴) نتیجه مسئول بودن انسان در انتخاب هدایت و ضلالت - اتمام حجت بر انسان

(انسانی ۸۶ با تغییر)

۲۷- نشانه بیداری و هوشیاری انسان، گرفتار آمدن به ..... است که ریشه در ..... انسان دارد.

(۱) درد و دغدغه متعالی - نیازهای برتر (۲) درد و دغدغه متعالی - پاسخ‌های اساسی

(۳) طرح سؤالات اساسی - عمیق‌ترین نیازهای (۴) طرح سؤالات اساسی - حس کنجکاوی و دقت

۲۸- با توجه به آیه ۴۱ سوره زمر: «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، ...» کدام پیام مفهوم نمی‌گردد؟

(تهری ۸۶)

(۱) هر کس با استفاده از عقل و اختیار خود، پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.

(۲) چون خداوند، ابزار تفکر و تعقل به انسان داده، هدایت وی با فرستادن کتاب انجام شده است.

(۳) با توجه به این که خداوند ابزار تصمیم‌گیری درست را به انسان داده، هر کس مسئول کارهای خود است.

(۴) چون هر کس مسئول هدایت یا ضلالت خود است، خداوند به پیامبر ﷺ می‌فرماید که رسالت تو در حدّ تبلیغ است.

(انسانی ۸۵)

۲۹- از دقت در آیه شریفه «یا ایّها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم» مفهوم می‌گردد که .....

(۱) دین، زندگی‌بخش و مایه حیات انسان است (۲) مخاطب دعوت خدا و رسول، فطرت الهی انسان است

(۳) مخاطب دعوت خدا و رسول، زندگان اند و نه مردگان (۴) دین، مظاهر حیات را ارج می‌نهد و به آن تشویق می‌کند

۳۰- اگر نخواهیم به نیازهای برتر پاسخ اساسی بدهیم، نتیجه‌اش مصداق کدامین آیه خواهد بود؟

(۱) سوگند به زمان که بی‌گمان انسان در زیانکاری است. (۲) ای مؤمنان، دعوت خدا را اجابت کنید آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند.

(۳) رسولانی را فرستاد که بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند. (۴) ما راه را نشان دادیم، چه شکرگزار باشید و چه ناسپاس.

۳۱- کدام یک از عبارات زیر، پاسخی دقیق به سؤال «اساس زندگی در جهان هستی چیست؟» می‌دهد؟

(۱) «لنحیی به بلدة ميتاً» (۲) «استجبوا لله و للرسول» (۳) «و جعلنا من الماء کلّ شیء حیّ» (۴) «اذا دعاکم لما یحییکم»

۳۲- با توجه به آیه شریفه «انّ الخاسرین الذین خسرو انفسهم» کدام مفهوم استنباط می‌گردد؟

(۱) خاسرین افرادی هستند که در پاسخ به نیاز اساسی «آمدنم بهر چه بود؟» کوتاهی کرده‌اند.

(۲) از دست دادن سرمایه وجودی خود نتیجه خطا در درک هدف از ارسال رسل در تبیین راه صحیح زندگی است.

(۳) شاکران باری تعالی تنها کسانی هستند که در درک علت خلقت خود و حرکت در مسیر دستیابی به آن کوشا بوده‌اند.

(۴) تنها کسی می‌تواند انسان را از خسران بزرگ نجات دهد که شناخت کاملی از ابعاد وجودی خلقت او داشته باشد.

۳۳- بیت «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم» در پاسخ به کدام یک از سؤالات زیر مطرح شده است؟

(۱) چه کسی می‌تواند به نیازهای برتر پاسخ دهد؟ (۲) در چگونه جهانی زندگی می‌کنیم؟

(۳) آیا زندگی انسان با مرگ تمام می‌شود؟ (۴) انسان چگونه باید زندگی کند؟

۳۴- برای رسیدن به یک زندگی سعادت‌مند، هدفمند و شاد، مستقیم‌ترین و آسان‌ترین راه چیست و کدام آیه بیانگر آن است؟

(۱) دین - «یا ایّها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم»

(۲) بهره‌گیری از عقل و اختیار - «یا ایّها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم»

(۳) دین - «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً»

(۴) بهره‌گیری از عقل و اختیار - «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً»

۳۵- بدون داشتن ..... نمی‌توان به ..... رسید و ارائه برنامه‌های متضاد از سعادت از طرف مکاتب بشری معلول ..... می‌باشد.

(۱) هدف - برنامه‌ها - نیاز دائمی به داشتن برنامه‌ای (۲) هدف - برنامه‌ها - عدم اعتماد به برنامه‌های آن‌ها

(۳) برنامه - اهداف - نیاز دائمی به داشتن برنامه‌ای (۴) برنامه - اهداف - عدم اعتماد به برنامه‌های آن‌ها

۳۶- اگر بگوییم: «خدای سبحان، بزرگ‌تر و منزّه است از این‌که از هدایت بندگان منتفع گشته یا از ضلالت ایشان متضرر گردد»، پیام کدام آیه شریفه، وافی به این مقصود خواهد بود؟

- ۱) «پروردگار ما کسی است که بخشیده به هر چیزی آفرینشش را و سپس او را هدایت کرده است.»
- ۲) «پیامبرانی بشارت‌دهنده و اندازدهنده (فرستاد) تا برای مردم در مقابل خداوند دستاویز و دلیلی نباشد.»
- ۳) «همانا ما این کتاب را به‌حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، ...»
- ۴) «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خوانند که زندگی حقیقی می‌بخشد.»

۳۷- بیت «تا به یکی تجربه آموختن / با دگری تجربه بردن به کار» مرتبط با کدام‌یک از نیازهای برتر بوده و تفاوت در شیوه هدایت مخلوقات، معلول چیست؟

- ۱) کشف راه درست زندگی - نیازهای برتر
- ۲) کشف راه درست زندگی - ویژگی‌های متفاوت
- ۳) شناخت هدف زندگی - نیازهای برتر
- ۴) شناخت هدف زندگی - ویژگی‌های متفاوت

۳۸- درباره نیاز به «کشف راه درست زندگی» کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) تنها دغدغه انسان‌های فکور و خردمند پاسخ به این نیاز است.
- ۲) اگر انسان راه درست زندگی را کشف نکند، به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، نخواهد رسید.
- ۳) این نیاز از جمله نیازهای برتری است که انسان‌های جست‌وجوگر برای آن ارزش قائل‌اند.
- ۴) این نیاز در پاسخ به سؤال «چگونه زیستن» است.

۳۹- آیه شریفه «رَبَّنَا الَّذِي اَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى» اشاره به کدام نوع هدایت داشته و علت شیوه هدایت مخصوص انسان چیست؟

- ۱) خاص - پیامبرانی به سوی او فرستاده شده است.
  - ۲) عام - پیامبرانی به سوی او فرستاده شده است.
  - ۳) خاص - از عقل و اختیار بهره‌مند است.
  - ۴) عام - از عقل و اختیار بهره‌مند است.
- ۴۰- اگر بپرسیم: «چگونه می‌توان به اکسیر حیات بخش روح بشر دست یافت؟»، کدام آیه یاری‌گر ما در پاسخ به این سؤال خواهد بود؟
- ۱) «أَنَا هِدْيَانَا السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»
  - ۲) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ»
  - ۳) «لنحیی به بلدة میتاً»
  - ۴) «وَ جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَیًّا»

۴۱- سلب فرصت بهانه‌جویی از انسان‌ها در راستای هدایت الهی، معلول وجود چیست و پیام مستنبط از کدام آیه شریفه می‌باشد؟

- ۱) عقل - «رَسَلْنَا مَبشَرِینَ وَ مَنذَرِینَ لئَلَّا یكونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ»
- ۲) پیامبران - «رَسَلْنَا مَبشَرِینَ وَ مَنذَرِینَ لئَلَّا یكونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ»
- ۳) پیامبران - «أَنَا هِدْيَانَا السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»
- ۴) عقل - «أَنَا هِدْيَانَا السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»

۴۲- فلسفه اصلی بعثت پیامبران چیست و کدام آیه بیانگر آن است؟

- ۱) اتمام حجت خدا بر مردم - «رَسَلْنَا مَبشَرِینَ وَ مَنذَرِینَ لئَلَّا یكونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ»
- ۲) پاسخگویی به نیازهای بنیادین - «رَسَلْنَا مَبشَرِینَ وَ مَنذَرِینَ لئَلَّا یكونَ لِلنَّاسِ عَلَی اللَّهِ حِجَّةٌ بَعْدَ الرِّسَالِ»
- ۳) پاسخگویی به نیازهای بنیادین - «أَنَا هِدْيَانَا السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»
- ۴) اتمام حجت خدا بر مردم - «أَنَا هِدْيَانَا السَّبِيلَ أَمَا شَاكِرًا وَ أَمَا كَفُورًا»

۴۳- طبق فرمایش امام کاظم علیه السلام خطاب به هشام‌بن حکم، هدف از ارسال رسولان به سوی بندگان چیست و درجه کمال آن به گفته آن حضرت، موجب چه می‌شود؟

- ۱) معرفت - پذیرش بهتر وحی
- ۲) تعقل - پذیرش بهتر وحی
- ۳) معرفت - برتری رتبه دنیا و آخرت
- ۴) تعقل - برتری رتبه دنیا و آخرت

۴۴- اگر در جست‌وجوی یکی از اقتضائات حکمت خالق جهان باشیم، به کدام اصل جهان‌شمول پی می‌بریم؟

(کانون فرهنگی آموزش ۹۸)

- ۱) «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا یَحییُّكُمْ»
- ۲) «إِنَّ الْخَاسِرِینَ الَّذِینَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ»
- ۳) «إِنَّ الْإِنسَانَ لَفی خُسْرٍ إِلَّا الَّذِینَ آمَنُوا»
- ۴) «أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى»

۴۵- پی‌بردن به عدم محدودیت انسان به نیازهای روزمره‌ای همچون آب، غذا و مسکن، چه زمانی میدان عمل پیدا می‌کند و از نشانه‌های آن ابتلا به چیست؟

- ۱) انسان از سطح نیازهای طبیعی فراتر رفته و در افق بالاتری بیندیشد - بی‌قراری و ناآرامی
- ۲) انسان از سطح نیازهای طبیعی فراتر رفته و در افق بالاتری بیندیشد - یأس و ناامیدی
- ۳) انسان نیازهای طبیعی را عضوی از معیارهای زندگی قرار ندهد - یأس و ناامیدی
- ۴) انسان نیازهای طبیعی را عضوی از معیارهای زندگی قرار ندهد - بی‌قراری و ناآرامی

۴۶- مفهوم کدام عبارت، نافی موضوع اجباری بودن هدایت ویژه آدمی است؟

- ۱) «رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند دستاویز و دلیلی نباشد.»
- ۲) «و از آب هر چیزی را زنده قرار دادیم.»
- ۳) «همانا ما این کتاب را به‌حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، ...»
- ۴) هر کس با استفاده از عقل و اختیار خود، پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات پیدا می‌کند.

۴۷- اعطای خلقت هر چیز به وی و هدایت آن به سوی کمال مطلقش، کدام دسته از هدایت پروردگار است و از کدام آیه شریفه مستفاد می‌گردد؟

- (۱) عامه - «رَبَّنَا الَّذِي اَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى»
 (۲) خاصه - «رَبَّنَا الَّذِي اَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى»
 (۳) خاصه - «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»
 (۴) عامه - «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»

- ۴۸- به ترتیب عامل حیات بخش روح و جسم انسان در کدام یک از عبارات قرآنی بیان شده‌اند؟
 (۱) «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ» - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خَسْرٍ»
 (۲) «اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ» - «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ»
 (۳) «لنحیی به بلدة میتا» - «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ»
 (۴) «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» - «إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خَسْرٍ»

- ۴۹- آیه شریفه «وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ» به کدام دسته از نیازهای انسان اشاره دارد و پاسخ آن، چگونه تعبیه شده است؟
 (۱) طبیعی و غریزی - انسان باید با عقل خود در پیام الهی تفکر کند و با کسب معرفت، راه صحیح زندگی را بیابد.
 (۲) بنیادین و اساسی - در عالم طبیعت آماده شده و راه آگاه شدن از آن‌ها به انسان اعطا گردیده است.
 (۳) بنیادین و اساسی - انسان باید با عقل خود در پیام الهی تفکر کند و با کسب معرفت، راه صحیح زندگی را بیابد.
 (۴) طبیعی و غریزی - در عالم طبیعت آماده شده و راه آگاه شدن از آن‌ها به انسان اعطا گردیده است.

۵۰- دعای امام سجاد علیه السلام: «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.» مربوط به کدام نیاز برتر و در پاسخ به چه سؤالی می‌باشد؟

- (۱) شناخت هدف زندگی - «انسان برای چه زندگی می‌کند؟»
 (۲) کشف راه درست زندگی - «انسان برای چه زندگی می‌کند؟»
 (۳) شناخت هدف زندگی - «انسان چگونه باید زندگی کند؟»
 (۴) کشف راه درست زندگی - «انسان چگونه باید زندگی کند؟»
- ۵۱- انسان باید در مسیر زندگی‌اش، توشه‌ای برای جهان آخرت فراهم کند این موضوع کدام ویژگی پاسخ به نیازهای برتر را ایجاب می‌کند و در سوره مبارکه عصر خداوند چگونه به انسان تلنگر زده که از فرصت زندگی نهایت استفاده را ببرد؟

- (۱) همه‌جانبه بودن - سوگند به زمان
 (۲) همه‌جانبه بودن - زیانکارخواندن انسان
 (۳) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن - سوگند به زمان
 (۴) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن - زیانکارخواندن انسان

۵۲- چه کسی می‌تواند به نیازهای برتر پاسخ صحیحی بدهد؟

- (۱) کسی که از عقل و اختیار خود کامل‌ترین بهره را برده باشد.
 (۲) کسی که هدف از خلقت را کاملاً درک کند.
 (۳) کسی که بداند که انسان پس از مرگ چه سرنوشتی دارد و چه عاقبتی در انتظار اوست.
 (۴) کسی که به تمام پیامبران ایمان آورده و دعوت خدا را اجابت کند.

۵۳- علت این که برخی انسان‌ها قدم در کوره‌راه‌های نامطمئن و بدفرجام می‌گذارند، چیست و کدام آیه بیانگر توجه به این مفهوم است؟

- (۱) چراغ عقلشان خاموش شده است - «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
 (۲) رسولان و پیامبرانشان را ندیده‌اند - «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
 (۳) چراغ عقلشان خاموش شده است - «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ»
 (۴) رسولان و پیامبرانشان را ندیده‌اند - «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ»

۵۴- آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ» پاسخ کدام یک از سؤالات زیر را می‌دهد؟

- (۱) خوشبختی انسان در گرو انجام چه کارهایی است؟
 (۲) انسان برای چه زندگی می‌کند؟
 (۳) نحوه زندگی انسان پس از مرگ چگونه است؟
 (۴) چگونه می‌توان راه درست زندگی را به دست آورد؟

۵۵- چیستی زاد و توشه سفر به جهان آخرت، مربوط به کدام نیاز بوده و کدام بیت بیانگر آن است؟

- (۱) شناخت هدف زندگی - «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم»
 (۲) شناخت هدف زندگی - «روزها فکر من این است و همه شب سخنم / که چرا غافل از احوال دل خویشتم»
 (۳) درک آینده خویش - «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم»
 (۴) درک آینده خویش - «تا به یکی تجربه آموختن / با دگری تجربه بردن به کار»

۵۶- بیم از دست دادن سرمایه گرانبهای عمر لزوم پاسخگویی به کدام نیاز را ایجاب می‌کند؟

- (۱) نیازهای طبیعی و روزمره (۲) نیاز به شناخت هدف زندگی (۳) نیاز به درک آینده خویش (۴) نیاز به کشف راه درست زندگی
- ۵۷- اگر خداوند به نیازهای برتر انسان پاسخ ندهد و او را به حال خود رها کند، انسان در قیامت چه می‌تواند بگوید؟
 (۱) ما را به دنیا بازگردان تا عمل صالح انجام دهیم.
 (۲) بزرگان ما و شیطان سبب گمراهی ما شدند.
 (۳) ما در زمین نیازمند و مستضعف بودیم.
 (۴) چرا برای ما راهنمایانی نفرستادید تا ما را به سوی حق هدایت کنید؟

۵۸- اگر سؤال شود که: «چرا دغدغه کشف راه درست زندگی یک دغدغه جدی است؟»، کدام بیت مفهوم پاسخ این سؤال را بیان می‌کند؟

- (۱) روزها فکر من این است و همه شب سخنم
 (۲) از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود
 (۳) کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در راه
 (۴) تا به یکی تجربه آموختن
 (۱) که چرا غافل از احوال دل خویشتم
 (۲) به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم
 (۳) کی روی، ره ز که پرسی، چه کنی، چون باشی
 (۴) با دگری تجربه بردن به کار

۵۹- بیت «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می‌روم آخر نمایمی وطنم»، به ترتیب بیانگر کدام یک از نیازهای برتر انسان می‌باشد؟

- (۱) درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی
(۲) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش
(۳) درک آینده خویش - کشف راه درست زندگی

آکانون فرهنگی آموزش ۹۸

۶۰- به کدام جهت، سرگردانی انسان امروزه بیشتر از گذشته است؟

- (۱) بسیاری از مکاتب فکری قادر به پاسخگویی به سؤالات برتر انسان نیستند.
(۲) انسان امروزه بیشتر به این نکته پی برده که بی‌توجهی به سؤال‌های اساسی عواقب زیانباری دارد.
(۳) عطش انسان در پاسخ به نیازهای برتر بیشتر شده است.
(۴) امروزه بازار پاسخ به سؤال‌های برتر توسط مکاتب مختلف، داغ‌تر از گذشته است.

۶۱- کدام پیام از آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم» دریافت می‌گردد؟

- (۱) پیامبران، به عنوان سد راه دستاویز بهانه‌جویان
(۲) تقدم عقل در فهم پیام الهی و اثرپذیری از آن
(۳) دعوت خدا و رسول به عنوان محیی و منجی مؤمنان از ورطه هلاکت و فنا
(۴) عام و همگانی بودن هدایت الهی به عنوان یک اصل در نظام آفرینش
۶۲- این که نمی‌توان برای هر بعد از وجود انسان، برنامه‌ریزی جداگانه‌ای کرد و همچنین عمر انسان برای آزمودن راه‌های گوناگون محدودیت دارد، به ترتیب کدام ویژگی را برای پاسخ به نیازهای بنیادین ایجاب می‌کنند؟

- (۱) همه‌جانبه بودن - همه‌جانبه بودن
(۲) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن - کاملاً درست و قابل اعتماد بودن
(۳) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن - کاملاً درست و قابل اعتماد بودن
(۴) همه‌جانبه بودن - کاملاً درست و قابل اعتماد بودن

۶۳- ارسال برنامه هدایت برای انسان توسط خداوند از چه طریقی صورت می‌گیرد و دریافت راه صحیح زندگی و پیشروی در آن، معلول چیست؟

- (۱) قرآن کریم - تفکر در پیام الهی
(۲) پیامبران - کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها
(۳) قرآن کریم - بهره‌مندی از سرمایه‌های تفکر و اراده و اختیار
(۴) پیامبران - بهره‌مندی از قدرت عقل و وحی

۶۴- حیات‌بخش جهان مادی چیست و در کدام آیه به آن اشاره شده است؟

- (۱) آب - «استجبوا لله و للرسول» (۲) روح - «استجبوا لله و للرسول» (۳) آب - «لنحیی به بلدة میتاً» (۴) روح - «لنحیی به بلدة میتاً»

۶۵- در پاسخ به این سؤال که: «چرا نمی‌شود پاسخ به نیازهای بنیادین را نادیده گرفت؟ و براساس ضرب‌المثل «هر چه پیش آید، خوش آید» رفتار کرد، چه می‌توان گفت؟

- (۱) انسان خردمند می‌داند روزی به نتایج عمل به این ضرب‌المثل دست می‌یابد که فرصت جبران ندارد.
(۲) از آن‌جایی که احساسات و سلاقی، متغیر و قابل تبدیل‌اند، نمی‌توان به آن‌ها اکتفا کرد.
(۳) انسان محکوم است که لوازم درخواست‌های خود را، خواه‌ناخواه تحمل کند.
(۴) محدودیت عمر انسان، فرصت آزمودن راه‌های پیشنهادی گوناگون را به وی نمی‌دهد.

۶۶- عبارت «لما یحییکم» بازتابی از چیست و دربردارنده کدام نیاز می‌باشد؟

- (۱) ایمان و اجابت دعوت خدا و رسول - کشف راه درست زندگی
(۲) ایمان و اجابت دعوت خدا و رسول - درک آینده خویش
(۳) تقوا و هدایت الهی - کشف راه درست زندگی
(۴) تقوا و هدایت الهی - درک آینده خویش

۶۷- از دقت در کدام آیات، به ترتیب مفاهیم «مایه حیات و اساس زندگی در هستی» و «عامل حیات روح بشر» به دست می‌آید؟

- (۱) «و جعلنا من الماء کل شیء حی» - «لنحیی به بلدة میتاً»
(۲) «و جعلنا من الماء کل شیء حی» - «یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول»
(۳) «لنحیی به بلدة میتاً» - «و جعلنا من الماء کل شیء حی»
(۴) «لنحیی به بلدة میتاً» - «یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول»

۶۸- این که انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» مربوط به کدام نیاز اوست و عدم پاسخ به این نیاز چه پیامدی دارد؟

- (۱) شناخت هدف زندگی - عمر خود را از دست می‌دهد.
(۲) درک آینده خویش - عمر خود را از دست می‌دهد.
(۳) درک آینده خویش - نحوه زندگی پس از مرگ بر وی روشن نمی‌شود.
(۴) شناخت هدف زندگی - نحوه زندگی پس از مرگ بر وی روشن نمی‌شود.

آکانون فرهنگی آموزش ۹۸

۶۹- از آیه شریفه «قال ربنا ائدی اعطی کُل شیء خلقه ثم هدی» کدام موضوع مستفاد می‌گردد؟

- (۱) خداوند متعال پیامبران را برای هدایت همه انسان‌ها فرستاده است.
(۲) لازمه ربوبیت خداوندی، هدایت همه انسان‌ها به وسیله پیامبران الهی است.
(۳) آفرینش همه مخلوقات مقدم بر هدایت‌بخشی به آنان است.
(۴) عمومیت هدایت تکوینی و تشریحی الهی برای همه مخلوقات براساس لطف و رحمت الهی است.

- ۱۱- گزینه «۴» خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف هدایت می‌فرماید. پس، هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است.
- دقت کنید در گزینه (۱) کلمه «جبراً» نادرست است، زیرا انسان اختیار دارد و حیوانات و گیاهان نیز به صورت غریزی و طبیعی به سوی هدفشان حرکت می‌کنند. گزینه‌های (۲) و (۳) نیز ارتباطی با صورت سؤال ندارند.
- ۱۲- گزینه «۳» احساسات شخصی و سلیقه‌ای، پاسخگوی نیازهای برتر نیست؛ زیرا این امور و نیازها، فراتر از احساسات و سلیقه شخصی هستند. همان‌طور که می‌بینید، همواره از «اندیشه و تحقیق» نیز در کنکور سراسری سؤال مطرح می‌شود.
- ۱۳- گزینه «۲» عبارت «لئلا يكون للتاس على الله حجة بعد الرسل:» برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد» بیانگر آن است که بعد از فرستاده شدن پیامبران، راه عذر و بهانه‌گیری بسته می‌شود و کسی نمی‌تواند نزد خداوند حجتی بیاورد و برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و بهانه‌ای نیست.
- ۱۴- گزینه «۲» انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهایی مهم‌تر روبرو می‌بیند. این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد.
- دلیل نادرست بودن گزینه (۱) این است که انسان اگر پاسخ به نیازهای برتر را بدهد، آرامش می‌یابد و این‌گونه نیست که همیشه مضطرب باشد.
- ۱۵- گزینه «۳» کشف راه درست زندگی یکی از نیازهای برتر است که در قالب سؤال «چگونه زیستن؟» خود را نشان می‌دهد.
- جامعیت (همه‌جانبه بودن) و قابلیت کسب اطمینان (مورد اطمینان و اعتماد بودن) از ویژگی‌های پاسخ به نیازهای برتر است.
- ۱۶- گزینه «۱» خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ یعنی هر موجودی را برای هدفی معین خلق می‌کند، پس هدایت یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است. آیه «رَبَّنَا آذِن لِّىْ اَعْطِ كُلَّ شَيْءٍ حُلُقَهُ ثُمَّ هِدِّىْ» نیز به این مفهوم اشاره دارد.
- دقت کنید چون خداوند حکیم است، موجودات را نیز برای هدف حکیمانه‌ای خلق کرده است.
- ۱۷- گزینه «۳» ■ دقت کنید «مستفاد نمی‌گردد» یعنی «دریافت نمی‌شود».
- با توجه به آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم بر تو نازل کردیم، پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آن‌ها نیستی.» درمی‌یابیم که هر کس پیرو کتاب الهی باشد، از گمراهی نجات می‌یابد (گزینه ۱). خداوند هدایت انسان‌ها را با فرستادن کتاب انجام داده است (گزینه ۲). رسالت پیامبر در حد تبلیغ است (گزینه ۴). پیامبر وکیل هدایت مردم نیست (دلیل نادرستی گزینه ۳).

- ۱- گزینه «۱» خداوند پاسخ به نیازهای طبیعی را در جهان خلقت آماده کرده است.
- پاسخ به نیازهای بنیادین که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به انسان عطا کرده است، سعادت انسان را تضمین می‌کند.
- ۲- گزینه «۴» امام کاظم علیه السلام (موسی بن جعفر) می‌فرماید: «کسانی این پیام (پیام الهی) را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند»، پس ثمره معرفت برتر، پذیرش بهتر پیام الهی است. انسان با قدرت اختیار و انتخاب خود برنامه الهی را انتخاب می‌کند و به سوی آن که هدفی درست است، حرکت می‌کند.
- ۳- گزینه «۲» نیاز به «کشف راه درست زندگی» دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. سوره مبارکه عصر «و العصر ان الانسان لفي خسر...» شروط زندگی بدون خسران را بیان می‌کند و راه درست زندگی را نشان می‌دهد.
- هر سه نیاز اساسی دغدغه انسان‌های فکور و خردمند می‌باشد، اما کشف راه درست زندگی دغدغه اصلی آنان است.
- ۴- گزینه «۳» ابیات صورت سؤال از آن جهت که به داشتن دو عمر برای زندگی اشاره می‌کند تا با یکی تجربه کسب کرد و در دیگری تجربه را به کار گرفت تا راه درست زندگی را بتوان انتخاب کرد، بیانگر نیاز «کشف راه درست زندگی» است. سوره عصر «ان الانسان لفي خسر...» شروط زندگی به دور از زیان را مطرح می‌کند، پس در پاسخ به نیاز «کشف راه درست زندگی» است.
- ۵- گزینه «۲» با کنار هم قرارگرفتن عقل و وحی می‌توان به سؤال‌های اساسی (بنیادین) پاسخ داد. امام کاظم علیه السلام می‌فرماید: «کسی که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»
- ۶- گزینه «۳» اگر سوره عصر را حفظ باشید، با توجه به عبارت «ان الانسان لفي خسر» می‌توانید بفهمید که شروط زیان‌ندیدن در دنیا ایمان، عمل صالح، عمل به حق و صبر و توصیه دیگران به آن‌ها است: «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبرِ»
- ۷- گزینه «۲» پاسخ‌های احتمالی به نیازهای برتر انسان راهگشا نیست؛ زیرا این پاسخ‌ها نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود، اما عمر محدود آدمی اجازه این تجربه و آزمون را نمی‌دهد.
- ۸- گزینه «۳» دغدغه و دل‌مشغولی‌های مقدس انسان، نتیجه (معلول) وجود نیازهای برتر و نشان‌دهنده بیداری و هوشیاری انسان است.
- ۹- گزینه «۱» دغدغه و دل‌مشغولی‌های مقدس انسان که آرامش را از او گرفته نشان‌دهنده بیداری و هوشیاری او، توجه وی به ارزش زندگی و آگاهی از زبانی است که یک زندگی بی‌هدف را تهدید می‌کند.
- ۱۰- گزینه «۱» امام کاظم علیه السلام به هشام بن حکم فرمودند: «ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن‌که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند (معلول) که از معرفت برتری برخوردار باشند. (علت)»

۱۸- گزینۀ «۳» خداوند در آیه «همانا ما این کتاب را به حق

برای مردم بر تو نازل کردیم... اشاره به هدایت ویژه انسان دارد.

■ دقت کنید آیه «قال ربنا اذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی» مربوط به هدایت همه موجودات است، نه انسان.

۱۹- گزینۀ «۳» با توجه به آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای

مردم بر تو نازل کردیم؛ پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده و هر که گمراه شده، تنها به زیان خود عمل کرده است و تو وکیل و مدافع آن‌ها نیستی. می‌فهمیم که چون خداوند قدرت تعقل و اختیار را به انسان داده و او را با ارسال کتاب (قرآن) هدایت کرده است، پس رسالت پیامبر ﷺ در حد تبلیغ است و او هادی مردم می‌باشد، اما وکیل هدایت آن‌ها نیست.

۲۰- گزینۀ «۳» با توجه به آیه «رسلاً مبشّرين و منذرين

لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل: رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.» می‌فهمیم که خداوند راه بهانه‌گیری مردم در قیامت را با ارسال پیامبران بسته است. (مسدود کرده است).

۲۱- گزینۀ «۱» با توجه به عبارت «هر که هدایت یافت،

خودش سود کرده و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است.» می‌فهمیم که انسان برای انتخاب راه هدایت یا گمراهی، اختیار دارد، به همین دلیل پیامبر ﷺ فقط مردم را به اسلام دعوت می‌کند و وکیل آن‌ها در امر هدایت نیست.

۲۲- گزینۀ «۳» با توجه به آیه «رسلاً مبشّرين و منذرين لئلا

يكون للناس على الله حجة بعد الرسل: رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.» می‌فهمیم که هدف خداوند از ارسال رسولان این بوده که حجت بر مردم تمام شود و راه بهانه‌گیری آنان مسدود گردد. در انتهای آیه دو صفت عزیز و حکیم برای خداوند برشمرده می‌شود.

۲۳- گزینۀ «۲» نیاز به «کشف راه درست زندگی» ارتباط دقیقی

با سایر نیازهای برتر دارد. پاسخ به نیازهای برتر نیازمند آگاهی دقیق و کامل از خلقت انسان، جایگاه او، ابعاد وجودی او و ... است. چون انسان‌ها این آگاهی را ندارند، نمی‌توانند پاسخی کامل، جامع و صحیح به نیازهای برتر بدهند و در مواردی که افرادی پاسخ به نیازهای برتر را داده‌اند، این پاسخ‌ها متفاوت از هم و گاه متضاد (ناهمگون) است.

۲۴- گزینۀ «۲» ■ دقت کنید برای پاسخ به این سؤال باید آیه

را حفظ باشید.

با توجه به آیه «رسلاً مبشّرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل: رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.» می‌فهمیم که خداوند با ارسال پیامبران، حجت را بر مردم تمام کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینۀ (۱): در این آیه نیاز انسان به نبوت (پیامبر) مطرح نشده، بلکه هدف از ارسال پیامبران بیان شده است.

گزینۀ (۳): دانش انسان‌ها نقص مطلق ندارد.

گزینۀ (۴): پیامبران و عقل دو چراغ هدایت الهی هستند.

۲۵- گزینۀ «۴» نیازهای برتر (متعالی) سبب دل‌مشغولی و دغدغه

انسان می‌شوند. این دغدغه و درد مقدس نشان‌دهنده بیداری و هوشیاری است.

۲۶- گزینۀ «۱» با توجه به آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای

مردم بر تو نازل کردیم؛ پس هر که هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده و تو وکیل و مدافع مردم نیستی.» می‌فهمیم که وکیل و مدافع نبودن پیامبر ﷺ، نتیجه (معلول) نازل شدن کتاب (قرآن - وحی الهی) بر مردم و اختیار آنان در انتخاب راه هدایت یا ضلالت است.

۲۷- گزینۀ «۱» نیازهای برتر انسان به تدریج به دغدغه و درد

مقدس تبدیل می‌شوند. این دغدغه و درد متعالی نشانه بیداری و هوشیاری انسان و آگاهی او از زندگی‌اش است.

۲۸- گزینۀ «۳» با توجه به آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای

مردم بر تو نازل کردیم، پس هر کس هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر که گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده و تو وکیل و مدافع مردم نیستی.» می‌فهمیم که هر کس با عقل خود بیندیشد و با اختیار خود پیروی از کتاب الهی را انتخاب کند، از گمراهی و ضلالت نجات می‌یابد (گزینۀ ۱). خداوند عقل را که

ابزار تفکر است به انسان داده و او را با فرستادن کتاب الهی هدایت کرده است (گزینۀ ۲). با توجه به این که خداوند عقل را که ابزار تصمیم‌گیری درست است، به انسان داده و او را با ارسال کتاب (قرآن) هدایت کرده است، انسان در انتخاب راه هدایت یا ضلالت اختیار دارد و مسئولیت انتخاب هر کس با خودش است و به این دلیل که هر کس مسئول انتخاب خودش است، پیامبر وکیل مردم نیست و رسالت او در حد تبلیغ می‌باشد (گزینۀ ۴).

■ دقت کنید در گزینۀ (۳) فقط دادن ابزار درست تصمیم‌گیری به انسان بیان شده و از نزول کتاب (قرآن) سخنی به میان نیامده، به همین دلیل نادرست است.

۲۹- گزینۀ «۱» خدا از انسان‌های مؤمن می‌خواهد که دعوت

خدا و رسول را اجابت کنند. این اجابت باعث زنده شدن انسان‌ها می‌شود «لما يحييكم»، پس آن چه مایه زندگی انسان می‌شود، دین خداست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینۀ (۲): مخاطب آیه مؤمنان‌اند، نه فطرت انسان‌ها.

گزینۀ (۳): مخاطب آیه مؤمنان‌اند، نه همه زندگان.

گزینۀ (۴): دین خودش حیات‌بخش است، نه این که مظاهر حیات را ارج بنهد.

۳۰- گزینۀ «۱» کسانی که به نیازهای برتر و بنیادین پاسخ

نمی‌دهند، زیان می‌کنند و این زیان را در آخرت می‌بینند. سوره مبارکه عصر اشاره به این افراد دارد: «سوگند به زمان که بی‌گمان انسان در زیانکاری است.»

۳۸- گزینه ۱» پاسخ به هر سه نیاز شناخت هدف زندگی، درک آینده خویش و کشف راه درست زندگی از دغدغه‌های انسان‌های فکور و خردمند است.

۳۹- گزینه ۴» آیه «رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى» به هدایت عام اشاره دارد.

علت شیوه هدایت مخصوص انسان سرمایه‌های ویژه او همچون عقل و اختیار است.

۴۰- گزینه ۲» آیه «يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله و للرسول اذا دعاكم لما يحييكم»، پذیرش دعوت خدا و پیامبر ﷺ را عامل حیات روح معرفی می‌کند.

۴۱- گزینه ۲» از دقت در آیه «رسلًا مبشرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل: رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد.» می‌فهمیم که خداوند با ارسال پیامبران، راه بهانه‌جویی را بر مردم بسته است.

۴۲- گزینه ۱» دقت کنید: فلسفه = علت در آیه شریفه «رسلًا مبشرين و منذرين لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل: رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و اندازکننده باشند تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند دستاویز و دلیلی نباشد.» علت (فلسفه) اصلی ارسال پیامبران، اتمام حجت بر مردم یا همان بسته‌شدن راه بهانه‌گیری آنان بیان شده است.

۴۳- گزینه ۴» امام کاظم علیه السلام فرمودند: «ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

۴۴- گزینه ۴» خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ یعنی هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می‌فرماید؛ پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است. در واقع از اقتضائات حکمت الهی، هدایت مخلوقات است که در عبارت «فهدی» به آن اشاره شده است.

۴۵- گزینه ۱» هنگامی که انسان اندکی از سطح زندگی روزمره و نیازهای طبیعی فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌بیند و می‌فهمد که انسان به نیازهای روزمره‌ای چون آب، غذا و مسکن محدود نیست و نیازهایی برتر و بنیادین نیز دارد. این نیازها به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و درد مقدس تبدیل می‌شوند که آرام و قرار را از او می‌گیرند.

■ دقت کنید انسانی که دچار دغدغه و درد مقدس می‌شود، آرام و قرار (آرامش) ندارد و همواره در جست‌وجوی پاسخ به نیازهای برتر است، اما مأیوس و ناامید نیست.

۳۱- گزینه ۳» در آیه «و جعلنا من الماء کلَّ شيءٍ حی» خداوند زنده‌بودن همه چیز را وابسته به آب می‌داند، پس می‌فهمیم آب اساس زندگی در جهان است.

■ دقت کنید آیه «لنحیی به بلدة ميتًا» بیانگر حیات‌بخش زمین بودن آب است، پس آیه «کلَّ شيءٍ حی» پاسخ دقیق‌تر و کامل‌تری است.

۳۲- گزینه ۱» آیه «ان الخاسرين ...» به کسانی اشاره دارد که زیانکار حقیقی‌اند. اینان هدف از آفرینش خود را نشناخته و سرمایه وجودی‌شان را از دست داده‌اند. عبارت: «آمدنم را بهر چه بود؟» بیانگر نیاز شناخت هدف زندگی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:
گزینه (۲): آیه مرتبط با کشف راه درست زندگی نیست.
گزینه (۳): در این آیه به شاکران (سپاس‌گزاران) از خدا اشاره ندارد!
گزینه (۴): در این آیه به نقش خدا در هدایت انسان و نجات او از خسران (زیان) اشاره نشده است.

۳۳- گزینه ۳» عبارت «به کجا می‌روم آخر» مربوط به نیاز برتر «درک آینده خویش» بوده که سؤال «آیا زندگی انسان با مرگ تمام می‌شود؟» مرتبط با این نیاز می‌باشد.

۳۴- گزینه ۱» طبق آیه شریفه «يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله و للرسول اذا دعاكم لما يحييكم: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خواند که زندگی حقیقی می‌بخشد.» باید آن‌چه را که خدا و پیامبرش ما را به آن دعوت کرده‌اند، بپذیریم تا زندگی هدفمند داشته و به سعادت برسیم. این دعوت همان دین الهی است. ■ دقت کنید عقل و اختیار به تنهایی ما را به زندگی سعادت‌مند و هدفمند نمی‌رسانند، بلکه نیازمند یک برنامه هستیم که این برنامه همان دین است. بدون داشتن برنامه نمی‌توان به اهداف رسید. **۳۵- گزینه ۳»** نیاز دائمی بشر به داشتن برنامه‌ای که سعادت او را تضمین کند (علت) سبب شده است که مکاتب بشری برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از سعادت ارائه دهند (معلول).

۳۶- گزینه ۳» با توجه به آیه «همانا ما این کتاب را به حق برای مردم نازل کردیم، پس هر کس هدایت، یافت خودش سود کرده است و هر کس گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده و تو وکیل و مدافع مردم نیستی.» می‌فهمیم که خداوند آن‌چه را که برای هدایت انسان لازم بوده به او داده است و هر کس راه هدایت را انتخاب کند، خودش سود کرده و هر کس راه ضلالت را در پیش بگیرد خودش زیان می‌کند و این سود و زیان هیچ نفع و یا ضرری به خداوند نمی‌رساند.

۳۷- گزینه ۲» نیاز به «کشف راه درست زندگی»، یک دغدغه جدی است؛ زیرا انسان فقط یک بار این زندگی را تجربه می‌کند. بیت «تا به کی تجربه آموختن / با دگری تجربه بردن به کار» نیز به این مفهوم اشاره دارد. مخلوقات به دلیل ویژگی‌های متفاوتی که دارند (علت)، شیوه‌های هدایتشان نیز با هم فرق می‌کند (معلول).

زندگی چیست؟»، «چگونه زیستن؟» و «چگونه می‌توان راه درست زندگی را به دست آورد؟» پاسخ می‌دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مربوط به نیاز «درک آینده خویش» است.

گزینه (۲): مربوط به نیاز «شناخت هدف زندگی» است.

گزینه (۳): مربوط به نیاز «درک آینده خویش» است.

۵۵- گزینه (۳) سؤال «زاد و توشه سفر آخرت چیست؟» مربوط به نیاز «درک آینده خویش» است و عبارت «به کجا می‌روم آخر؟» مربوط به این نیاز برتر انسان می‌باشد.

۵۶- گزینه (۲) اگر انسان هدف زندگی خود را نشانسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را که گرانبهاترین سرمایه‌اش است، از دست می‌دهد در حالی که توانایی جبران هم ندارد.

۵۷- گزینه (۴) خداوند با ارسال پیامبران به سوی انسان به نیازهای برتر او پاسخ داده و حجت را بر او تمام کرده است. اگر خداوند چنین نمی‌کرد قطعاً انسان‌ها در روز قیامت خدا را به خاطر عدم ارسال راهنمایان بازخواست می‌کردند و می‌گفتند: «چرا برای ما راهنمایانی نفرستادید تا ما را به سوی حق هدایت کنند؟»

۵۸- گزینه (۴) نیاز به کشف راه درست زندگی به این دلیل که انسان فقط یک بار در این دنیا زندگی می‌کند و یک بار آن را تجربه می‌کند، یک دغدغه جدی است.

در بیت «تا به یکی تجربه آموختن / با دگری تجربه بردن به کار» بیانگر همین مفهوم می‌باشد.

۵۹- گزینه (۲) عبارت «آمدنم بهر چه بود» بیانگر نیاز «شناخت هدف زندگی» است و عبارت «به کجا می‌روم آخر» مربوط به نیاز «درک آینده خویش» می‌باشد.

۶۰- گزینه (۴) پاسخ‌های بیشتر، سرگردانی انسان را برای انتخاب مسیر درست زندگی بیشتر کرده‌اند. مکاتب فکری مختلف از ابتدای تاریخ تاکنون، به سؤال‌های برتر پاسخ‌هایی داده‌اند و امروز نیز بیش از گذشته بازار این پاسخ‌ها داغ است. به همین جهت، سرگردانی انسان امروز از گذشته بیشتر شده است.

۶۱- گزینه (۳) دقت کنید «محبی» = حیات‌دهنده = زندگی‌بخش بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): این که ارسال پیامبران راه بهانه‌گیری مردم را مسدود کرد، پیام آیه «رسولانی [را فرستاد که] بشارت‌دهنده و انذارکننده ...» است. گزینه (۲): در این آیه هیچ صحبتی از عقل نمی‌شود.

گزینه (۳): با دقت در آیه «یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم» می‌فهمیم که دعوت خدا و پیامبر (که همان دین است) روح مؤمنان را زنده می‌کند (محبی) و آنان را از هلاکت نجات می‌دهد. (منجی)

گزینه (۴): این آیه مربوط به هدایت خاص و تشریحی انسان است، نه هدایت عام و همگانی.

۴۶- گزینه (۳) دقت کنید نافی = نفی‌کننده = رد کننده خداوند می‌فرماید که: «هر کس هدایت یافت، خودش سود کرده است و هر کس گمراه شد، تنها به زیان خود عمل کرده است.» پس انسان در انتخاب راه هدایت یا ضلالت اختیار دارد و اجبار در کار نیست.

۴۷- گزینه (۱) خداوند هر موجودی را برای هدفی خاص خلق می‌کند و در جهت رسیدن به آن هدف هدایت می‌کند. این هدایت همان هدایت عامه پروردگار است. آیه شریفه «قال ربنا الّذی اعطی کلّ شیء خلقه ثمّ هدی» به اعطای خلقت هر چیز از سوی خداوند «اعطی کلّ شیء خلقه» و هدایت آن «ثمّ هدی»، یعنی هدایت عامه موجودات اشاره دارد.

۴۸- گزینه (۲) در آیه «استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم» اجابت دعوت خدا و رسول که همان دین اسلام است، حیات‌بخش روح انسان معرفی می‌شود.

در عبارت «و جعلنا من الماء کلّ شیء حیّ» خداوند، آب را حیات‌بخش جهان مادی اعم از جسم انسان می‌داند.

۴۹- گزینه (۴) آیه «و جعلنا من الماء کلّ شیء حیّ» به نیاز همه موجودات از جمله انسان به آب اشاره دارد. در واقع آب نیاز طبیعی هر انسانی است. خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه‌شدن از آن‌ها را نیز به انسان داده است.

۵۰- گزینه (۱) این دعای امام سجاد (ع): «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.» بیانگر نیاز شناخت هدف زندگی است که سؤال «انسان برای چه زندگی می‌کند؟» مربوط به این سؤال می‌باشد.

۵۱- گزینه (۱) پاسخ به نیازهای برتر باید همه‌جانبه باشد؛ یعنی دربردارنده ابعاد روحی و جسمی و فردی و اجتماعی انسان باشد. همچنین این برنامه باید توشه‌ای را برای سفر آخرت فراهم کند.

سوگندخوردن به چیزی نشان‌دهنده اهمیت آن است. خداوند برای این که ما را از اهمیت فرصت زندگی آگاه کند، در سوره عصر به زمان سوگند می‌خورد.

۵۲- گزینه (۳) فقط کسی می‌تواند پاسخ صحیحی به نیازهای برتر انسان بدهد که از زندگی انسان پس از مرگ آگاه باشد و علم کامل به خلقت انسان، جایگاهش در هستی، ابعاد روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

۵۳- گزینه (۱) خداوند راه سعادت را به همه نشان می‌دهد، اما کسانی که از عقلشان استفاده نمی‌کنند، گمراه می‌شوند.

آیه شریفه «انا هدیناه السبیل اما شاکراً و اما کفوراً» بیانگر هدایت مردم است و این که آن‌ها باید با استفاده از قدرت عقل و اختیارشان راه سعادت را انتخاب کنند.

۵۴- گزینه (۴) در آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا استجبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خوانند که زندگی حقیقی می‌بخشد»، منظور از دعوت خدا و رسول همان دین الهی است که برنامه سعادت انسان و راه درست زندگی را به او نشان می‌دهد. پس این آیه اشاره به نیاز «کشف راه درست زندگی» دارد و به سؤالات «راه درست

۶۹- گزینۀ «۳» آیه شریفه «قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى: پروردگار ما همان کسی است که آفرینش هر چیزی را به او بخشیده، سپس او را هدایت کرده است.» بیانگر این است که ابتدا آفرینش رخ داده (مقدم) و سپس خداوند مخلوقات را هدایت کرده (مؤخر). توجه کنید این آیه بیانگر هدایت عام است، نه هدایت خاص انسان‌ها به وسیله انبیا (دلیل نادرستی سایر گزینه‌ها).

۶۲- گزینۀ «۴» از آن‌جا که ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بعد از وجود انسان برنامه‌ریزی جداگانه کرد، پاسخ به نیازهای بنیادین باید همه‌جانبه باشد، به طوری که به نیازهای مختلف انسان پاسخ دهد. هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است تا کارایی آن مشخص شود؛ در حالی که عمر آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست و پاسخ‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند؛ بنابراین پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشند.

۶۳- گزینۀ «۲» خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق پیامبران می‌فرستد. این برنامه که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، توسط رسولان به مردم ابلاغ می‌شود. انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

۶۴- گزینۀ «۳» خداوند در آیه «لنحیی به بلدة میتا»، آب را حیات‌بخش جهان مادی معرفی می‌کند.

۶۵- گزینۀ «۱» با توجه به سؤال اندیشه و تحقیق، کسانی که مطابق با ضرب‌المثل «هر چه پیش آید، خوش آید» رفتار می‌کنند و می‌گویند زندگی به هر صورتی که پیش برود برای ما تفاوتی ندارد، روزی (پس از مرگ) متوجه پیامد این تفکرشان می‌شوند که دیگر قادر به انجام کاری نیستند و فرصت جبران ندارند؛ بنابراین انسان خردمند نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینۀ (۲): در این ضرب‌المثل بحث احساسات و سلاقی نیست، بلکه موضوع «هر چه پیش آید» مطرح می‌شود.

گزینۀ (۳): انسان دارای قدرت اختیار است و محکوم به نتیجه انتخاب‌هایش می‌باشد.

گزینۀ (۴): محدودیت عمر انسان مربوط به ویژگی پاسخ به سؤال‌های برتر است.

۶۶- گزینۀ «۱» با توجه به آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله وللرسول اذا دعاکم لما یحییکم: ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن‌گاه که شما را به چیزی فرامی‌خوانند که زندگی حقیقی می‌بخشد.» می‌فهمیم که «لما یحییکم» نتیجه ایمان و اجابت دعوت خدا و رسول اوست. این دعوت خدا و پیامبر همان دین الهی است که برنامه سعادت انسان و راه درست زندگی را به او نشان می‌دهد. پس این آیه پاسخی به نیاز «کشف راه درست زندگی» است.

۶۷- گزینۀ «۲» آیه «و جعلنا من الماء کلّ شیء حی» بیانگر این مفهوم است که آب مایه حیات و اساس زندگی در هستی است. آیه «استجیبوا لله وللرسول اذا دعاکم لما یحییکم» پذیرش دعوت خدا و رسول ﷺ را عامل حیات روح بشر معرفی می‌کند.

■ دقت کنید آیه «لنحیی به بلدة میتا» بیانگر عامل حیات زمین است و آیه «جعلنا من الماء کلّ شیء حی» به عامل حیات کل هستی اشاره دارد.

۶۸- گزینۀ «۱» سؤال: «انسان برای چه زندگی می‌کند؟» مربوط به نیاز «شناخت هدف زندگی» است و اگر انسان به پاسخ این نیاز نرسد، عمر خود را از دست داده و به هدفی که در آفرینش او قرار داده شده است، نمی‌رسد.